

Bruxelles, 13. lipnja 2016.
(OR. en)

9215/16

ECOFIN 457
UEM 204
SOC 321
EMPL 218
COMPET 291
ENV 337
EDUC 192
RECH 184
ENER 200
JAI 448

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Br. dok. Kom.:	9132/16 ECOFIN 423 UEM 173 SOC 287 EMPL 183 COMPET 260 ENV 304 EDUC 160 RECH 152 ENER 165 JAI 410 - COM(2016) 335 final
Predmet:	Preporuka za PREPORUKU VIJEĆA o Nacionalnom programu reformi Litve za 2016. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Litve za 2016.

Za delegacije se u prilogu nalazi navedeni Nacrt preporuke Vijeća, kako su ga izmijenili i usuglasili različiti odbori Vijeća na temelju prijedloga Komisije COM(2016) 335 završna verzija.

PREPORUKA VIJEĆA

od...

o Nacionalnom programu reformi Litve za 2016.

i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Litve za 2016.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

budući da:

- (1) Komisija je 26. studenoga 2015. donijela Godišnji pregled rasta, čime je označen početak europskog semestra 2016. za koordinaciju gospodarske politike. Prioritete Godišnjeg pregleda rasta potvrdilo je Europsko vijeće 17. i 18. ožujka 2016. Komisija je 26. studenoga 2015. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća² donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja, u kojem je Litva utvrđena kao jedna od država članica za koje je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Istog je dana Komisija donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja. Tu je Preporuku Europsko vijeće potvrdilo 18. i 19. veljače 2016., a Vijeće donijelo 8. ožujka 2016.³ Kao zemlja čija je valuta euro te s obzirom na visoku međusobnu povezanost gospodarstava u ekonomskoj i monetarnoj uniji, Litva bi trebala osigurati punu i pravodobnu provedbu te Preporuke.
- (2) Izvješće za Litvu objavljeno je 26. veljače 2016. U njemu je ocijenjen napredak Litve u provedbi preporuka za Litvu koje je Vijeće donijelo 14. srpnja 2015. te napredak Litve u pogledu ostvarivanja nacionalnih ciljeva u okviru strategije Europa 2020.
- (3) Litva je 29. travnja 2016. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2016. i Program stabilnosti za 2016. Kako bi se u obzir uzela njihova međusobna povezanost, oba su programa ocijenjena istodobno.

² Uredba (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža (SL L 306, 23.11.2011., str. 25.).

³ SL C 96, 11.3.2016., str. 1.

- (4) Pri programiranju europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje 2014. – 2020. u obzir su uzete relevantne preporuke za pojedine zemlje. Kako je predviđeno u članku 23. Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁴, ako je pri provedbi relevantnih preporuka Vijeća potrebna potpora, Komisija može zatražiti od države članice da preispita i predloži izmjene svojeg sporazuma o partnerstvu i relevantnih programa. Komisija je dostavila dodatne pojedinosti o tome kako bi iskoristila tu odredbu u smjernicama o primjeni mjera koje povezuju učinkovitost europskih strukturnih i investicijskih fondova s dobrim gospodarskim upravljanjem.
- (5) Litva u svojem Programu stabilnosti za 2016. traži privremeno odstupanje od potrebnog kretanja prilagodbe radi ostvarivanja srednjoročnog proračunskog cilja u 2017., u iznosu od 0,6 % BDP-a, kako bi se u obzir uzele glavne strukturne reforme s pozitivnim utjecajem na dugoročnu održivost javnih financija. No dok se o njima ne postigne konačan dogovor, i dalje vlada nesigurnost u pogledu paketa reformskih mjera i njihove provedbe. Stoga, iako Litva ima dovoljno fiskalnog prostora da iskoristi privremeno odstupanje, čini se da ne ispunjava kriterij u pogledu provedbe reformi kako bi iskoristila klauzulu u vezi sa strukturnim reformama. Nadalje, u ovom trenutku nije moguće ocijeniti uvjerljivost vladine procjene učinka reformi. Stoga se učinak tih reformi još ne odražava u traženoj prilagodbi radi ostvarenja potrebnog srednjoročnog proračunskog cilja za 2017.

⁴ Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 320.).

- (6) Litva je trenutačno obuhvaćena preventivnim dijelom Pakta o stabilnosti i rastu. Vlada u svojem Programu stabilnosti za 2016. planira poboljšanje ukupnog salda s deficita od 0,8 % BDP-a u 2016. na suficit od 0,9 % BDP-a u 2019. Procjenjuje se da će (ponovno izračunana⁵) strukturna ravnoteža u 2016. i nakon toga ostati iznad srednjoročnog proračunskog cilja – strukturni deficit od 1 % BDP-a. Kretanje prilagodbe uključuje sustavnu mirovinsku reformu u 2016., ali ne odražava planiranu strukturnu reformu u 2017. Prema Programu stabilnosti očekuje se da će udio državnog duga u BDP-u pasti sa 39,9 % BDP-a u 2016. na 35,7 % BDP-a u 2019. Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije uvjerljiv je. Mjere potrebne za podupiranje planiranog ciljnog deficita od 2018. nadalje još nisu dovoljno određene. Na temelju proljetne prognoze Komisije za 2016. predviđa se da će strukturni saldo biti -1,2 % BDP-a u 2016. što se može smatrati približnim srednjoročnom proračunskom cilju te -0,8 % BDP-a u 2017., što je iznad srednjoročnog proračunskog cilja. Na temelju ocjene Programa stabilnosti i uzimajući u obzir proljetnu prognozu Komisije za 2016. očekuje se da će Litva biti usklađena s odredbama Pakta o stabilnosti i rastu.
- (7) Smanjenje broja radno sposobnih građana zbog starenja, loših rezultata zdravstva i znatnog neto iseljavanja može naštetiti litavskom potencijalu rasta i budućoj konvergenciji, ugrožavajući tako održivost mirovinskog sustava i sustava dugoročne skrbi. Do 2030. očekuje se kumulativni gubitak od 35 % radno sposobnog stanovništva. Ne preokrene li se taj trend, ugrožit će dostupnost prikladnih radnih resursa, održivost dugoročnog gospodarskog rasta i sustavâ socijalne sigurnosti, osobito mirovinskog sustava.

⁵ Strukturni saldo, prema novom izračunu Komisije, na temelju informacija u Programu stabilnosti, prema usuglašenoj metodologiji.

- (8) Zbog tekućih demografskih trendova naglašava se potreba za sveobuhvatnom mirovinskom reformom u Litvi kojom će se rješavati pitanje srednjoročne održivosti i rizika povezanog s primjerenošću sadašnjeg mirovinskog sustava. Razina siromaštva među starijima u Litvi među najvišima je u Uniji. No u ovome trenutku ne postoji mehanizam indeksacije za mirovine osigurane iz javnog sektora, a izdaci za mirovine po socijalnom osiguranju razmjerno su niski. Parlament još nije donio nacrt zakona koji je Vlada predložila radi uvođenja mehanizma indeksacije, povezivanja dobi umirovljenja s promjenama u vezi s očekivanom životnom dobi nakon 2026. te poboljšanja financiranja temeljnog dijela mirovine po socijalnom osiguranju.
- (9) Rezultati zdravstva u Litvi među najlošijima su u Europskoj uniji. Preciznije, stopa smrtnosti stanovništva u dobi od 20 do 64 godine najviša je u Uniji, što snažno utječe na potencijalno dostupnu radnu snagu i produktivnost rada. Među slabostima zdravstvenog sustava još su i preveliko oslanjanje na bolničko liječenje i mali izdaci za prevenciju i javno zdravstvo. Nužno je pozabaviti se problemom toga negativnog demografskog trenda.

- (10) Važno je da Litva jačanjem ulaganja u ljudski kapital djeluje protiv nekih negativnih učinaka smanjenja broja svojih radno sposobnih građana i da podupire tranziciju prema gospodarstvu veće dodane vrijednosti. Iako je razina obrazovanja podignuta, udio učenika s nedovoljnim osnovnim vještinama i dalje je visok. Treba pokušati osigurati visokokvalitetnu nastavu koja je ključna za borbu protiv nezadovoljavajućih rezultata i obrazovnih nedostataka. Osim toga, postoje slabosti u kvaliteti nastave u visokom obrazovanju i njegovoj sposobnosti za inovacije. Trajno niska razina sudjelovanja u obrazovanju odraslih potkopava nastojanja da se unaprijedi kvaliteta ljudskog kapitala i poveća produktivnost. Ima znakova novog manjka određenih vještina u određenim gospodarskim sektorima. Očekuje se da taj manjak vještina ubuduće bude sve izraženiji. Snažan rast plaća i usporavanje rasta produktivnosti mogu oslabiti troškovnu konkurentnost. Stoga je važno poboljšati tržišnu usmjerenost obrazovanja, pojednostavniti strukturu i financiranje obrazovnog sustava, razvijati cjeloživotno obrazovanje i poboljšati usmjerenost i učinkovitost aktivnih politika tržišta rada. Litva poduzima mjere poboljšavanja aktivnih mjera na tržištu rada i drugih vrsta potpore tražiteljima posla, ali još se može popraviti usmjerenost na specifične skupine, posebice dugotrajno nezaposlene i one bez potrebnih vještina. Izdaci za učinkovite mjere politike tržišta rada u Litvi i dalje su ograničeni, a socijalna zaštita slaba. Približno 27 % stanovništva Litve u opasnosti je od siromaštva ili socijalne isključenosti, a nejednakost dohotka među najvišima je u Uniji. Vlada planira popraviti pokrivenost i adekvatnost naknada za nezaposlenost i za socijalnu pomoć, ali zakonodavstva o tome još nema.
- (11) U tijeku je parlamentarna rasprava o sveobuhvatnoj reviziji zakona o radu i socijalnog modela. Cilj joj je povećati fleksibilnost odnosa na tržištu rada i pružiti veću sigurnost, ali tek treba donijeti odgovarajuće zakonodavstvo. Za provedbu te reforme važno je sudjelovanje socijalnih partnera i širi socijalni dijalog.

- (12) Od početka gospodarske krize ulaganja su se polako oporavila, a idućih će ih godina podupirati strukturni i investicijski fondovi EU-a. No prihvaćanje i upotreba nove tehnologije nisu uzeli maha u gospodarstvu, a inovacije su slabe, što sprečava rast produktivnosti. Niska su i privatna ulaganja u istraživanje i inovacije, vjerojatno zbog nedostatnih poticaja za poslovno istraživanje i inovacije te javno-privatnu suradnju. Jačanje privatnih ulaganja moglo bi ublažiti rizike koji se odnose na ovisnost litavskih javnih ulaganja u istraživanje i inovacije o EU-ovim strukturnim i investicijskim fondovima. Sustav visokog školstva pokazuje slabosti u pogledu kvalitete i inovacija, a suradnja sa stranim sveučilištima i istraživačkim centrima ograničena je. Istraživački i inovacijski sustav rascjepkan je i obilježen preklapanjem i dupliciranjem. To sprečava Litvu da postigne kritičnu masu istraživačkih i razvojnih kapaciteta nužnih za povećanje inovativnih znanja. Treba pojačati poticaje za inovaciju i suradnju akademske zajednice i poduzeća, među ostalim i razvojem i ulaganjem u ljudski kapital, kako bi se povećao transfer tehnologije realnom gospodarstvu. Unapređivanje ograničenih kapaciteta litavskih poduzeća da apsorbiraju vanjsko znanje i primijene ga u komercijalne svrhe podignulo bi razinu inovacija.
- (13) Komisija je u okviru europskog semestra provela sveobuhvatnu analizu litavske gospodarske politike i objavila je u izvješću za Litvu za 2016. Ocijenila je i Program stabilnosti, Nacionalni program reformi te mjere poduzete kao odgovor na preporuke upućene Litvi prethodnih godina. Komisija je u obzir uzela ne samo njihovu važnost za održivu fiskalnu i socioekonomsku politiku u Litvi nego i njihovo poštovanje pravila i smjernica EU-a s obzirom na potrebu jačanja ukupnog gospodarskog upravljanja EU-om pružanjem doprinosa budućim nacionalnim odlukama s razine EU-a. Preporuke u okviru europskog semestra navedene su u preporukama od 1. do 3. u nastavku.
- (14) Uzimajući u obzir tu ocjenu Vijeće je preispitalo Program stabilnosti, a njegovo je mišljenje⁶ posebno navedeno u preporuci 1. u nastavku.

⁶ U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1466/97.

PREPORUČUJE Litvi da u 2016. i 2017. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Osigurati da odstupanje od srednjoročnog proračunskog cilja bude ograničeno na sustavnu mirovinsku reformu u 2016. i 2017. Smanjiti porezno opterećenje za osobe s niskim dohotkom premještanjem poreznog opterećenja na druge izvore koji manje štete rastu te povećati poreznu disciplinu, posebice u području PDV-a.
2. Jačati ulaganje u ljudski kapital i rješavati problem manjka vještina usmjeravanjem obrazovanja prema potrebama tržišta, povećavanjem kvalitete nastave i obrazovanja odraslih. Povećati pokrivenost i učinkovitost aktivnih politika tržišta rada. Jačati ulogu mehanizama socijalnog dijaloga. Poboljšati djelotvornost zdravstvenog sustava jačanjem ambulantne skrbi, prevencije bolesti i promicanjem zdravlja. Poboljšati pokrivenost i adekvatnost naknada za nezaposlenost i za socijalnu pomoć.
3. Poduzeti mjere povećanja produktivnosti te prihvatanja i apsorpcije novih tehnologija na razini gospodarstva. Poboljšati usklađenost inovacijskih politika i poticati privatna ulaganja, među ostalim i alternativnim načinima financiranja.

Sastavljeno u Bruxellesu

*Za Vijeće
Predsjednik*
